

NOTAT

Dato: 28. august 2025

Til: Miljø- og Fødevareudvalget

Der er behov for en national råstof-strategi

I Danmark bruger vi store mængder af råstoffer som ler, sten, sand og grus til byggeri, anlæg af veje, jernbaner og anden infrastruktur.

I Region Hovedstaden har vi lige gennemført en høring af forslag til Råstofplan 2025. Vi har fået 158 høringssvar. De fleste er fra borgere, der udtrykker dyb frustration over, at råstofgravene rykker endnu tættere på. Den tunge trafik støjer og støver, landskabs- og naturværdier ødelægges. Det skaber også bekymring, at huspriserne falder, når der planlægges en råstofgrav nær hjemmet.

Råstoflovens krav om selvforsyning er forældet

I råstofloven stilles det som krav, at hver region skal finde råstoffer nok til at dække sit eget forbrug. Det giver ikke mening. Region Hovedstaden udgør en tyvendedel af Danmarks areal og huser en tredjedel af befolkningen. Alligevel skal der udlægges råstoffer i regionen, der svarer til 12 års forbrug. Det rammer nogle få, tyndt befolkede områder hårdt, fordi det er der råstofferne findes og er tilgængelige.

I Region Sjælland er situationen den samme. Der graves tæt på borgerne, deres råstofressourcer bliver stadig mere knappe. Og en stor del af deres råstoffer køres til hovedstaden. For selvom der udlægges regionalt, fordeles råstofferne på et frit marked. Råstoflovens krav om selvforsyning er fra en tid, hvor der ikke var knaphed på råstoffer. Det er der i dag.

Om få år vil de tilgængelige råstoffer i Østdanmark være færdiggravede, og det vil være nødvendigt at importere råstoffer fra Fyn og Jylland eller fra andre

lande – med en væsentlig fordyrelse af råstofferne og et stort CO2-udspil fra transporten til følge.

Råstofferne skal bruges med omtanke

Råstoffer er en knap ressource, og i Region Hovedstaden bliver det stadig sværere at indvinde dem uden voldsomme gener for borgerne. Et vigtigt skridt er at skrue ned for forbruget – vi skal blive bedre til at renovere og benytte det eksisterende i stedet for at rive ned og bygge nyt.

Råstoffer er billige og fylder ikke meget i byggebudgetterne. Det betyder, at der ikke tænkes på råstofforbruget i bygge- og anlægsarbejder.

Vi skal anvende råstofferne bedre. Der skal stilles krav om, at de gode kvaliteter benyttes til formål, hvor de er nødvendige. Det gode grus skal benyttes til beton og ikke som fx fyldsand omkring nye fjernvarmerør. Der må skabes incitamenter for bygherrer og entreprenører til at bruge råstofferne med omtanke.

Sekundære og alternative råstoffer til nye bygge- og anlægsprojekter

På nuværende tidspunkt kan det ikke betale sig at udnytte de sekundære råstoffer (beton, mursten og lignende fra nedrivninger), fordi de nye råstoffer er så billige. Det er samtidig for svært at udnytte de sekundære råstoffer, der kan genbruges fra nedrivninger.

Der skal skabes bedre viden om metoder til at gøre det lettere at anvende de sekundære råstoffer. I Region Hovedstaden genanvender vi vores egne byggematerialer, og vi arbejder på at få etableret offentlige materialepladser, hvor man kan udveksle sekundære råstoffer fra forskellige nedrivningsprojekter. Det, håber vi, kan inspirere til lignende initiativer andre steder.

Kompensationsordning

Der går typisk minimum 10 år og ofte længere tid, før en råstofgrav er færdig-ravet. I den tid er grusgravenes naboer hensat til at leve med gener som støv, støj og tung trafik.

Det vil derfor være rimeligt, at en del af den indtjening, som ejeren af en grusgrav får, går til at gøre det lettere at være nabo til en råstofgrav. Alternativt, at der arbejdes med en afgift på råstoffer, der dels kunne gøre det mere attraktivt at anvende råstofferne klogere, dels kunne gå til de borgere, der belastes af råstofindvindingen.

Der bør etableres en ordning, så lokalsamfund og naboer kan blive kompenseret for de gener, der følger af råstofindvindingen.

Krav til efterbehandling af arealer

Når en råstofgrav er færdiggravet, kan de i dag efterlades som store huller i jorden.

Det bør være muligt at stille krav til efterbehandlingen af råstofgravene, så de, efter graveperioden er slut, omdannes til natur og rekreative arealer, der kan være til gavn for dyr, miljø og mennesker.

Der er behov for en national råstofstrategi

Opsummerende: der er behov for, at arbejdet med en national råstofstrategi prioriteres.

- Råstoflovens krav om, at hver region skal være selvforsynende, skal ændres
- Der bør etableres en kompensationsordning for lokalsamfund og borgere
- Der skal stilles krav til efterbehandlingen af råstofgrave
- Råstofferne skal bruges med omtanke
- Det skal være nemmere at genanvende og genbruge byggematerialer (sekundære råstoffer) og alternative råstoffer.